

1996

VOORBIJ DOGMA EN REVOLUTIE

Recensie van Mba Kajere #1 (1996), Zijn naar Croatan (door Siebe Thissen, Sittard 1996) en Surfen in Overvloed (door Freek Kallenberg, Sittard 1996). Door Patrick in Ravage (1996).

Het feest (!) tijdens de jongste Koninginnennacht was nog niet begonnen of op de Amsterdamse Oudezijds Voorburgwal 30 werd een pand gekraakt. Dit gebeurde achter een kraampje waar voorbijgangers een waarzegster konden consulteren. In de beschutting van het massafeest zagen enkele krakers hun kans schoon om met succes hun eigen happening te creëren. Dit lezende moest ik denken aan het boeiende verhaal *Kraak de Wereld* van de Amerikaan Bill Brown in *Mba-Kajere* ('Ik word overgeslagen'). Dit stuk handelt over een deel van de New Yorkse kraakwereld, over hun relatie met het spektakel en over de verschillen met de Europese krakers. Tijdens een spectaculaire (!) 4 juli-viering herkraakte een aantal krakers hun pand op East 13th Street, schakelden het alarmsysteem uit dat door de politie was geïnstalleerd en legden booby-traps neer. De politie was totaal verrast. De krakers boden een spektakel dat de concurrentie met het vuurwerk met glans doorstond en de journalisten waren in opperste verwarring: moesten ze hun eigen spektakel onderbreken voor het verslaan van een door een groepje krakers gecreëerd spektakel? En wat zouden de adverteerders daarvan denken - zouden die het op prijs stellen als de uitzending van *Independence Day* werd onderbroken door een krakersrel? Maar als een ander televisiestation het wel doet? O, wat te doen...

Natuurlijk, met zulke acties verander je de wereld - de spektakelmaatschappij - niet. Nee, je zorgt voor verwarring, probeert greep te krijgen op je directe omgeving. Het (neo-)situationisme is dan ook geen ideologie, want ideologien werken vervreemdend en juist de vervreemding moet worden tegengegaan. (Neo-)situationisme is eerder een levenswijze. En door dit teruggaan naar het microniveau zijn de theoretische verhalen eigenlijk heel praktisch. Praktischer in ieder geval dan discussies over het communisme, het anarchistische communisme (hoe bedenk je zo'n term!), stalinisme, marxisme, liberalisme, kapitalisme, socialisme en andere gevaarlijke politicologische hersenspinsels. "*Communisme en sociaal-democratie; het zijn organisatorische varianten van het kapitalisme gebleken*", zo merkt Siebe Thissen spits op.

Het is nodig buiten de kaders te treden van de onzinnige links-rechts polemiek, om mogelijk terecht te komen bij het (neo-)situationisme. Naast het scheppen van verwarring, zijn het ronddolen, het zoeken naar Tijdelijke Autonome Zones (TAZ) en het feesten situaties die hier belangrijk zijn. Hoe vaak zien we deze thema's niet terug in de alternatieve en actiewereld. Waarom hebben de kraakpanden rond Vrankrijk zulke feestelijke kleuren? Waarom worden er zo vaak feesten gegeven in kraakpanden? Hebben de Engelse travellers een reisdoel of is de reis het doel? Is het boomhuttendorp bij Newbury een TAZ? Was het gedicht op de Nieuwezijds Kolk ("*Stenen zijn geen*

argumenten. Stenen zijn slechts aarzelende pogingen om ons uit te drukken in de enige taal die zij verstaan") niet uit het hart van de Belgische situationist Raoul Vaneigem gegrepen? Leek de rel tijdens de opname van *Advocaat van de Hanen* niet weggelopen uit een film van Jean-Luc Godard? Is het redactielokaal van *Ravage* zo'n vrijplaats of hebben de recente bezoeken van diverse cameraploegen daar afbreuk aan gedaan? Hoe we al die tijdelijke, informele, parallelle en ondergrondse 'economieën' en vrijplaatsen op elkaar kunnen afstemmen is een praktische uitdaging bij uitstek, waarbij de kolommen van actiebladen kunnen dienen als een doorgeefluik. Het mooie is dat niet ras, klasse, economische belangen of afkomst mensen samenbrengen, maar juist smaak, fantasie, verlangens en creativiteit.

Dit schrijvende dwarrelen m'n gedachten af naar een documentaire die ik een paar jaar geleden zag over Belfast. Een katholieke jongen van een jaar of tien bezocht daarin voor het eerste in zijn leven een protestantse wijk aan de andere zijde van de muur die de Noordierse hoofdstad in tweeën deelt. De angst sloeg snel om in verwondering: hé, de kinderen voetballen hier ook op straat..

Ideologieën staan in dienst van de macht en die heeft nu eenmaal geen politieke voorkeur. Ze verdelen de samenleving in groepen mensen, die als marionetten worden bespeeld door concurrerende instituties. Dat kunnen helaas ook ideële organisaties zijn die het slachtoffer van hun eigen succes zijn geworden, zoals Greenpeace, gewillig slachtoffer van Freek's boze-brieven oproepende stuk Boycot Greenpeace. "*De milieuorganisatie verkoopt het produkt milieu zoals je alles verkoopt: als spektakel*", redeneerde hij uitdagend. Vechten tegen de consumptiemaatschappij is verspilde moeite, men moet haar zoveel mogelijk vermijden en af en toe plagen. Geen massaprotesten, maar hier en daar een bommetje; geen briefkaarten acties, maar een nagemaakte persverklaring; geen revolutie, maar een permanente opstand tegen het spektakel zorgt voor vrolijkheid, avontuur en optimisme.

Uitgerekend in verdorven maatschappijen als de huidige Verenigde Staten of wijlen Sovjetunie wordt (werd) de kunst van het wichelroede-lopen tussen vrije markt en staat knap beheerst. Zo heeft het stalinisme geheel tegen de wil van de machthebbers gezorgd voor een ruilhandel- "Heb je voor mij een fles wodka, dan krijg je van mij drie kilo radijsjes." - die het IJzeren Tijdperk deed vergeten. Geld, werd er met de dag onbelangrijker. In de Verenigde Dollars van Amerika bestaan g volgens de Amerikaanse schrijver Bob Black zeker twintigduizend 'alternatieve' bladenredacties, waarvan sommigen al lang zouden zijn veroordeeld ware het niet dat Justitie ze niet eens heeft opgemerkt.

Uit datzelfde land is ook de titel afkomstig van Siebe Thissens verhalenbundel *De Weg naar Croatan*. Lang geleden integreerden de kolonisten in wat nu Virginia heet met een indianenstam - de Croatans - die leefde in een moerasoebied. De nieuwkomers vonden de nomadische cultuur een verademing in vergelijking met de ellende die het werken op het land en in loondienst voor de Britse plutocratie veroorzaakte. "*Gone to Croatan* biedt afhakers een *h* avonturenroman en geschiedenisfreaks een libertaire reflectie op hun vakgebied", schrijft Siebe, die zich een lichtvoetige verteller met een groot associatief vermogen toont. Als volleerd eclecticus wandelt hij zonder moeite en heel concreet van

Hegel via Shaw naar Nirvana om te zoeken naar het antwoord op de vraag "hoe we aan onze passieve rol als apathisch toeschouwer van ons eigen bestaan kunnen ontkomen".

De vraagstelling van Freek Kallenberg in zijn bundel - *Surfen in Overvloed* - verschilt niet wezenlijk: kunnen verscholen plekjes die het "schaarstemonster" vergat nieuwe uitzichten openen op het huidige bestaan? Meer dan Siebe is hij een analyticus met een verfrissende kijk op verschijnselen als schaarste en winst die iedereen zo vanzelfsprekend vindt. Hoewel de teksten in de bundels en in *Mba-Kajere* allemaal kritiek uiten op de spektakelmaatschappij, zijn ze zeer divers van aard. In *Mba-Kajere* bekritisieren Bob Black en de Duitser Robert Kurz onder andere de moderne wetenschap en het daaraan gekoppelde positivisme, maar ze doen dat op een totaal verschillende manier. Er zijn dus meerdere wegen die naar Rome leiden en mede daardoor kan het (neo-)situationisme onmogelijk een coherente ideologie worden genoemd en dat maakt het zo spannend. Mensen gaan hun eigen weg, ontmoeten andere ideeën en breken hun uitgangspunten weer af. Op deze manier blijven ze ongrijpbaar.

Siebe en Freek tonen blijkbaar enige twijfels over Guy Debord, één van de grondleggers van het situationisme, wiens pessimisme een verlamme werking bleek te hebben. Liever borduren ze voort op Raoul Vaneigem wiens ode aan de directheid van spel en liefde menigeen inspireert in hun zoektocht naar een leven voorbij verveling en apathie. Daarvoor in de plaats komen spel, liefde en poëzie. *Mba-Kajere* bevat inderdaad voorname

lijjk theoretische teksten, doch wemelt het van de metaforen zodat nogal wat passages dichterbij ieders directe leefwereld staan dan op het eerste gezicht het geval lijkt. Het aardige is ook hier de diversiteit: uitdagende stukken (Gertjan Broekman's vrolijk nihilistische Transtoeristische Ruimte), experimentele verhalen (Cor Gout's Horloge); artikelen over muziek waarin wordt gepleit voor opheffing van de scheiding tussen 'kunstenaar' en 'publiek' (Utopia Blues van Hakim Bey), over de pornologische films van Ian Kerkhof (Henk Oosterling) en het nomadische denken van Gilles Deleuze (Arnaud Zwakhals). Nergens wordt de mijns inziens belangrijkste vraag dezer dagen - wat te doen tegen de vervreemding - vergeten. Dat maakt *Mba-Kajere* relevante leesstof in, nou ja ik zal er maar een etikette aan kleven, links-libertaire kringen.